

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ШОРСЬКИЙ Павло Олександрович

УДК 342.95 (477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
БЕЗПАЛОВА Ольга Ігорівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, завідувач кафедри
адміністративної діяльності поліції
факультету № 3.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
ГАРУСТ Юрій Віталійович,
Сумський державний університет,
завідувач кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-
економічної безпеки навчально-наукового
інституту права;

кандидат юридичних наук
БУРБИКА Віталій Олександрович,
Сумська міська рада,
депутат Сумської міської ради.

Захист відбудеться 25 грудня 2018 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 24 листопада 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М. Рєзнік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключовими векторами, визначеними Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020», є вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності та вектор гордості. За вектором відповідальності передбачено низку реформ, зокрема, таких як реформа виборчого законодавства, децентралізація та реформа державного управління. Що стосується вектору безпеки, то його орієнтирами визначено, зокрема, судову реформу, антикорупційну реформу, реформу правоохоронної системи, програму електронного урядування. Комплексна реалізація вказаних реформ дозволить забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством та державою, запровадити нові підходи до гарантування виборчих прав громадян.

Значущість оновлення існуючого механізму забезпечення виборчих прав громадян актуалізується тим, що у березні 2019 року мають відбутися чергові вибори Президента України. У чинному законодавстві України вже враховано низку рекомендацій місії Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Венеціанської комісії, висновків Європейської комісії «За демократію через право». Це дозволило створити умови для забезпечення відносно високого рівня гарантій виборчих прав громадян.

Варто звернути увагу, що процес забезпечення виборчих прав громадян регулюється переважно нормами конституційного права. Проте, що стосується розробки ефективних адміністративних процедур, які забезпечують організацію та проведення виборів, створюють умови для гарантування виборчих прав громадян, то ці питання підпадають під вплив норм адміністративного права. У зв'язку з цим важливого значення набуває вироблення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні. Результатом застосування вказаного механізму повинно бути забезпечення належного рівня законності та правопорядку під час організації та проведення виборів, упорядкування діяльності суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян, створення належних умов для реалізації усіма громадянами України наданих їм виборчих прав, у тому числі тими, що мешкають на території тимчасово-окупованих території Донецької та Луганської областей та у зоні проведення операції Об'єднаних сил.

Окремих питань адміністративно-правового регулювання забезпечення прав і свобод громадян, у тому числі виборчих прав, присвячували увагу: В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, Г. В. Атаманчук, О. С. Бакумов, О. В. Бачеріков, В. М. Бевзенко, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, А. В. Біла, В. О. Бурбика, К. Г. Волинка, В. В. Галунько, Ю. В. Гаруст, В. В. Генералюк, Н. В. Гришина, Т. О. Гуржій,

Б. В. Деревянко, Т. М. Заворотченко, Т. Є. Кобзева, В. Ю. Когутюк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Т. М. Кравцова, А. М. Куліш, В. І. Курило, Я. В. Лазур, М. І. Логвиненко, О. М. Музичук, В. В. Пахомов, Н. В. Пильгун, В. Ф. Погорілко, О. М. Резнік, Є. В. Сердюк, В. С. Смородинський, М. В. Старинський, І. В. Тимошенко, Л. В. Шаміна, С. С. Шоптенко та багато інших.

Серед останніх наукових праць з досліджуваних питань варто відзначити дисертаційні дослідження С.Я. Бурди «Адміністративно-правовий захист учасників виборів і референдумів в Україні» (2010 р.), М. О. Єремєєвої «Проведення у справах, пов'язаних із виборчим процесом, в адміністративному судочинстві України» (2010 р.), О. В. Бачерікова за темою «Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із виборчим процесом» (2011 р.), І. О. Розума «Проведення у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій та комісій з референдуму» (2014 р.), М. І. Смоковича «Теоретичні засади правового регулювання розгляду адміністративними судами виборчих спорів» (2015 р.), С. В. Кальченка «Адаптація адміністративного процесуального законодавства України, що регулює порядок вирішення справ про виборчі спори, до європейських стандартів» (2015 р.). Однак означеними науковцями проаналізовано лише окремі правовідносини, пов'язані з реалізацією громадянами власних виборчих прав, що регулюються нормами адміністративного права; питання сутності та особливостей адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні розглядалось лише фрагментарно. Отже, незважаючи на значну кількість наукових праць із зазначених питань, сутність та значення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні на рівні комплексного монографічного дослідження не вивчалось.

Таким чином, важливість вироблення ефективного адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні, недостатня розробленість теоретичних положень в цій сфері, недосконалість правового регулювання обумовлюють актуальність та важливість глибокого і всебічного наукового дослідження широкого кола питань, пов'язаних з формуванням та функціонуванням адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні, а також розвитком і удосконаленням законодавства в означеній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Антикорупційної програми Центральної виборчої комісії на 2018-2020 роки, затвердженої постановою Центральної виборчої комісії від 23 липня 2018 року, Стратегії

розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., а також комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (державний реєстраційний номер 0113U008189), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державний реєстраційний номер 0113U008197).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі узагальнення та аналізу існуючих підходів учених, чинного законодавства України і практики його реалізації, а також проектів нормативно-правових актів визначити сутність та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян, а також окреслити напрямки його вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно було вирішити такі основні *задачі*:

- охарактеризувати виборчі права громадян, як об'єкт адміністративно-правового забезпечення;
- визначити сутність та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні;
- окреслити структуру адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян;
- охарактеризувати особливості правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні та з'ясувати місце в ньому адміністративного законодавства;
- встановити коло суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні та особливості їх адміністративно-правового статусу;
- розкрити поняття та особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення виборчих прав громадян в Україні;
- систематизувати напрями взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід забезпечення виборчих прав громадян та визначити можливості його використання в Україні;
- запропонувати пріоритетні напрями удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Методи дослідження. Під час роботи над дисертацією використано гносеологічний метод та метод системного аналізу під час з'ясування

сутності, особливостей та структури адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні; розкриття поняття та особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за порушення виборчих прав громадян в Україні; характеристики адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні (підрозділи 1.2, 1.3, 2.3, 3.1). Використання порівняльно-правового методу покладено в основу визначення особливостей правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні та з'ясування місця в ньому адміністративного законодавства, а також дослідження зарубіжного досвіду забезпечення виборчих прав громадян та визначення можливостей його використання в Україні (підрозділи 2.1 та 3.2). Структурно-функціональний аналіз використано під час класифікації суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні та особливостей їх адміністративно-правового статусу (підрозділ 2.2). Аналітичний метод надав можливість опрацювати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого регулюють особливості забезпечення виборчих прав громадян в Україні (підрозділи 2.2, 3.3).

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертаційного дослідження становлять сучасні наукові праці вчених у галузі загальної філософії, соціології, теорії держави і права, теорії управління, адміністративного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників.

Нормативною основою дисертації є Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади забезпечення виборчих прав громадян. У ході дисертаційного дослідження було використано також документи зарубіжних країн, досвід яких щодо адміністративно-правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян може бути використаний в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу роботи становлять узагальнення практики діяльності суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні, а також власний досвід роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання, на підставі аналізу наукових праць учених та відповідної нормативно-правової бази визначити сутність та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань. Основні з них такі:

уперше:

– під адміністративно-правовим механізмом забезпечення виборчих прав громадян запропоновано розуміти систему взаємопов'язаних між

собою адміністративно-правових засобів та гарантій, що реалізуються спеціально уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на врегулювання виборчих суспільних відносин управлінського характеру та створення належних умов для реалізації, охорони та захисту виборчих прав і свобод громадян;

– визначено, що суб'єкти забезпечення виборчих прав громадян – це встановлена законодавством України система органів державної влади і спеціальних конституційних органів (інституцій), органів місцевого самоврядування, які мають повноваження щодо створення належних умов для реалізації, охорони та захисту суб'єктивного активного, пасивного та додаткового виборчого права, для чого наділені відповідним адміністративно-правовим статусом;

– запропоновано авторський підхід до визначення основних напрямів взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян: 1) нормотворчий (подання проєктів законів та окремих пропозицій щодо удосконалення національного законодавства в сфері виборчих прав громадян суб'єктами їх забезпечення); 2) правоохоронний (пов'язаний з роботою судів, органів поліції та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини); 3) когнітивний (стосується суб'єктів, які забезпечують організацію та проведення виборів або референдумів); 4) інформаційний (надання методичної та консультативної допомоги з приводу розв'язання проблемних питань, пов'язаних з нормативним і організаційним забезпеченням виборчих прав громадян);

удосконалено:

– характеристику виборчих прав громадян як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, зміст якого полягає у вирішенні питань управлінського характеру, спрямованих на створення ефективних управлінських моделей у сфері організації та проведення виборів, упорядкування процедури адміністративного та судового захисту зазначених прав;

– класифікацію адміністративних правопорушень у сфері виборчих прав, які запропоновано поділити на: 1) адміністративні правопорушення, пов'язані з матеріально-інформаційним, у тому числі такі, що мають фінансовий характер, забезпеченням виборів; 2) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлені правила проведення передвиборчої агітації; 3) адміністративні правопорушення, направлені на порушення роботи передвиборчих комісій;

– розуміння того, що зміст механізму адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян складається із принципів забезпечення виборчих прав громадян, адміністративно-правових норм, адміністративно-правових відносин, юридичних гарантій (одним із видів

яких є притягнення до адміністративної відповідальності), адміністративно-правових форм та методів забезпечення виборчих прав; *дістали подальшого розвитку:*

– характеристика правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян, у зв'язку з чим обґрунтовано, що воно має власний механізм, який включає норми права, які закріплюють виборчі права громадян, механізм їх реалізації та захисту, акти тлумачення відповідних норм, акти застосування законодавства про вибори (індивідуальні, нормативні) та суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації громадянами виборчих прав;

– встановлення значення адміністративної відповідальності за порушення виборчих прав громадян, яке полягає в тому, що: а) це окремий вид юридичної відповідальності, яка настає за вчинення суспільно шкідливого діяння в сфері реалізації виборчих прав, наслідки якого є менш значними, на відміну від наслідків будь-якого злочину в зазначеній сфері; б) має форму адміністративно-правових відносин, які формуються в сфері виборчих прав громадян між державою, а точніше спеціально уповноваженими органами державної влади, та правопорушником – юридичною чи фізичною особою, найчастіше посадовою або службовою особою; в) обов'язковою умовою притягнення до адміністративної відповідальності є вчинення особою адміністративного правопорушення, тобто посягання на порядок здійснення та забезпечення народного волевиявлення, а саме: в матеріально-інформаційній і фінансовій сферах, порушення встановлених правил проведення передвиборчої агітації, порушення роботи передвиборчих комісій; г) такі адміністративно-правові відносини тягнуть за собою негативні наслідки, як правило майнового та особистісного характеру; г) передбачає накладення санкцій за дану категорію адміністративних проступків у вигляді штрафу;

– узагальнення досвіду країн Європейського Союзу (Франції, Великобританії, Данії, Хорватії) та країн колишнього СРСР (Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан) у сфері забезпечення виборчих прав громадян, на підставі чого обґрунтовано висновок, що процес організації виборчого процесу та механізм забезпечення реалізації та захисту виборчих прав громадян суттєво різняться в залежності як від типу правової сім'ї, так і від особливостей історичного розвитку і формування державності конкретної країни;

– пропозиції щодо систематизація виборчого законодавства шляхом остаточного прийняття проекту Виборчого кодексу України, доповнення глави 15-А Кодексу України про адміністративні правопорушення ст. 212-22 «Образа чи наклеп на кандидата, що бере участь у виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів», а також внесення

змін та доповнень до чинного законодавства у частині створення умов для участі у виборчому процесі громадян України, що проживають на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, громадян з обмеженими фізичними можливостями.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– науковій діяльності – як основа для подальших досліджень теорії та практики функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян (*акт впровадження Національної академії внутрішніх справ* від 19.06.2018, *Науково-дослідного інституту публічного права* від 26.09.2018);

– правотворчості – в ході уточнення та доповнення чинних законів та підзаконних нормативно-правових актів, а також під час розроблення проєктів відповідних нормативно-правових актів, що буде сприяти поліпшенню правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні (*довідка Науково-дослідного інституту публічного права* від 26.09.2018);

– практичній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності системи суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні;

– освітньому процесі – під час підготовки підручників та навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право та процес», «Адміністративна діяльність поліції», «Судові та правоохоронні органи України»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Враховано їх також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (*акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ* від 10.09.2018).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Харків, 2017); «Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції» (м. Суми, 2017); «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» (м. Харків, 2017); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Харків, 2018).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 267 сторінок. Список використаних джерел включає 289 найменувань та розміщений на 28 сторінках, додатки розташовано на 35 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, окреслюються мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, вказується на наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Виборчі права громадян як об'єкт адміністративно-правового забезпечення»* зроблено висновок, що виборчі права є важливим елементом правового статусу громадянина України та належать до політичних прав. Класифіковано виборчі права громадян на активні, пасивні та додаткові права, що виникають у зв'язку із організацією виборчого процесу та контролю за прийнятими на виборах результатами.

Наголошено, що реалізація виборчих прав громадян забезпечується діяльністю спеціальних органів держави, в тому числі тих, які належать до виконавчої гілки влади, за допомогою відповідних адміністративно-правових норм та способів адміністративно-правового регулювання. Суспільні відносини, що виникають з приводу реалізації виборчих прав можуть належати до адміністративно-правових, в тому числі у випадку здійснення захисту порушених прав та їх відновлення. Показано, що в суспільних відносинах, що складаються під час управління виборчим процесом, застосовуються спеціальні методи адміністративного права: координація, реординація та субординація. Це дозволило дійти висновку про наявність адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян, а отже і про можливість трактування виборчих прав громадян з позицій адміністративно-правової науки.

У *підрозділі 1.2 «Поняття адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні»* з'ясовано, що адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян є частиною загального правового механізму забезпечення прав і свобод громадян в Україні.

Наголошено, що адміністративно-правому механізму забезпечення виборчих прав громадян притаманні такі ознаки: 1) складається з основних (об'єкта, суб'єкта, змісту) та допоміжних елементів; 2) являє собою систему норм, засобів, форм і методів, що формуються на підставі

та в межах норм адміністративного права; 3) передбачає наявність правових і організаційних засобів; 4) суб'єктами реалізації механізму виступають, переважно, уповноважені органи державної влади, зокрема органи виконавчої влади; 5) функціонування механізму передбачає створення гарантій реалізації виборчих прав громадянам (наприклад, притягнення до адміністративної відповідальності); 6) має дві мети: проміжну (створення умов, за яких особа може безперешкодно реалізувати власне виборче право) та кінцеву (регулюючий вплив на правові відносини, що виникають у сфері виборчих прав, разом з іншими механізмами правового характеру).

Акцентовано увагу, що складові елементи адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян можуть бути об'єднані у три підсистеми (механізми): підсистему реалізації виборчих прав, підсистему охорони виборчих прав, підсистему захисту виборчих прав. Розкрито специфіку функціонування кожної підсистеми.

У підрозділі 1.3 «Структура адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні» адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян розглянуто як певну систему пов'язаних елементів, які можна визначити як основні (об'єкт, суб'єкти, зміст) та допоміжні елементи.

Встановлено, що об'єктом адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян – є активне, пасивне виборче право, а також додаткові права, які виникають у зв'язку із організацією виборчого процесу та контролю за прийнятими на виборах результатами (право брати участь у висуванні кандидатів; право брати участь у передвиборній агітації; право брати участь у спостереженні за проведенням виборів і роботою виборчих комісій тощо)

Наголошено, що адміністративно-правова природа цього механізму впливає на правовий статус та коло суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян. Такими суб'єктами є, насамперед, органи виконавчої влади та інші органи держави, що мають зовнішньо-владні управлінські функції, а також державні органи, які мають право застосовувати заходи адміністративного примусу.

Аргументовано, що до змісту механізму адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян можна віднести принципи забезпечення виборчих прав громадян, адміністративно-правові норми, адміністративно-правові відносини, юридичні гарантії (одним із видів яких є притягнення до адміністративної відповідальності), адміністративно-правові форми та методи забезпечення виборчих прав.

Під адміністративно-правовими формами забезпечення виборчих прав слід розуміти зовнішній прояв конкретних дій суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян (видання індивідуальних та

нормативних актів управління, проведення організаційних заходів, вчинення матеріально-технічних дій).

З'ясовано, що серед адміністративно-правових методів забезпечення виборчих прав громадян можна виокремити методи переконання та примусу. В рамках застосування методу переконання виборчі комісії роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори. Як метод примусу комісії можуть розглядати заяви і скарги на рішення, дії або бездіяльність суб'єктів виборчого процесу і приймати рішення з цих питань, які є обов'язковими для визначених адресатів. Доведено, що також до числа способів забезпечення виборчих прав громадян можна віднести приписи, дозволи та заборони.

Визначено, що допоміжними елементами виступають кадрове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення виборчих прав громадян. Охарактеризовано їх значення для приведення у дію адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян.

Розділ 2 «Зміст окремих елементів адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні та місце серед нього адміністративного законодавства»* аргументовано, що правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні являє собою здійснюваний за допомогою юридичних засобів, що утворюють механізм правового регулювання, процес упорядкування суспільних відносин, пов'язаних з реалізацією громадянами виборчих прав, закріплених Конституцією України та чинним законодавством, з метою їх упорядкування, який встановлює юридичні права та обов'язки учасників таких відносин і забезпечується у необхідних випадках державним примусом.

На підставі аналізу національного законодавства встановлено, що адміністративне законодавство займає ключове місце в механізмі правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні, оскільки значна кількість нормативних актів містять адміністративно-правові норми, що регулюють управлінські та владно-розпорядчі відносини щодо організації та проведення виборчого процесу, а також захисту виборчих прав громадян. Доведено, що забезпечення належного здійснення виборчого процесу належить не лише до сфери конституційного права, оскільки вибори є керованим процесом, який потребує організації, управління та координації усіх її елементів, а управління є предметом регулювання саме адміністративного права. Розкрито зміст нормативно-правових актів, положеннями яких визначено

адміністративно-правові форми та методи управління, які можуть застосовувати суб'єкти виборчих відносин, зокрема органи виконавчої влади, Центральна виборча комісія.

У підрозділі 2.2 «Суб'єкти забезпечення виборчих прав громадян в Україні» у результаті аналізу наукових точок зору щодо змістовного наповнення категорій «суб'єкт» та «суб'єкт забезпечення» запропоновано визначення поняття «суб'єкти забезпечення виборчих прав громадян в Україні». Безпосередніми суб'єктами забезпечення виборчих прав громадян в Україні визначено Верховну Раду України (її комітети та Уповноваженого з прав людини), Президента України, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, судові органи, Центральну виборчу комісію України, органи місцевого самоврядування. Охарактеризовано місце та роль кожного із суб'єктів щодо створення належних умов для забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Впорядковано повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення безперебійного функціонування виборчого процесу, забезпечення виборчих прав громадян, а також визначено характер їх взаємодії. Особливу увагу приділено з'ясуванню особливостей судового провадження в адміністративних судах щодо забезпечення виборчих прав громадян та інших суб'єктів цього процесу.

Зроблено висновок, що в адміністративно-процесуальному законодавстві існують правові прогалини, що можуть ускладнювати процес захисту суб'єктами виборчого процесу своїх прав. Так, потребують узгодження норми закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Кодексу адміністративного судочинства, зокрема в частині компетенції Касаційного адміністративного суду як складового Верховного суду України. Крім того мають бути погоджені норми Кодексу адміністративного судочинства та Закону України «Про вибори Президента України» в частині підвідомчості справ, пов'язаних із виборчим процесом.

У підрозділі 2.3 «Адміністративна відповідальність за порушення виборчих прав громадян в Україні» аргументовано, що адміністративна відповідальність за порушення виборчих прав громадян є одним із видів юридичних гарантій, що входять до структури адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян. Розкрито зміст даного виду відповідальності та охарактеризовано її особливості.

Визначено ознаки адміністративного правопорушення, яке посягає на виборчі права громадян: 1) таке діяння повинно порушувати загально визнані суспільні цінності, саме такою цінністю є право громадянина «обирати та бути обраним»; 2) діяння особи як у формі дії, тобто активності, здійснення чого-небудь, так і формі бездіяльності – утримання від будь-яких активних дій, повинно бути винним, тобто

безпосередньо скоєним особою-правопорушником у формі умислу чи необережності; 3) вчинення конкретного діяння повинно призводити до виникнення шкідливих наслідків; 4) воно повинно порушувати національне законодавство, зокрема положення, передбачені Главою 15-А Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка об'єднала такі правопорушення за ознакою посягання на народне волевиявлення, а також власне встановлений порядок його забезпечення. Надано характеристику адміністративним правопорушенням, що посягають на виборчі права громадян, через їх юридичний склад.

До суб'єктів правопорушень, що посягають на виборчі права громадян віднесено: а) посадових осіб, на яких законом покладено обов'язок: ведення Державного реєстру виборців; складання та подання списку громадян України, які мають право брати участь у референдумі; організації роботи виборчої комісії; б) посадових і службових осіб, власників і творчих працівників засобів масової інформації чи інформаційних агентств; в) осіб, яким заборонено брати участь у передвиборній агітації; г) членів та голову виборчої комісії; д) фізичних осіб, у тому числі тих, які офіційно чи неофіційно приймають участь у передвиборчій компанії; е) юридичних осіб. Розглянуто особливості притягнення вказаних категорій суб'єктів до адміністративної відповідальності та порядок судового розгляду такої категорії справ.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні» встановлено, що взаємодія суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні – це спільна узгоджена діяльність уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямована на створення умов для максимально повного забезпечення виборчих прав громадян, що відображається в конкретних формах під час здійснення нормотворчої діяльності, ведення Державного реєстру виборців, забезпечення публічного порядку та безпеки в період проведення виборів, охорони прав і свобод громадян, які приймають участь у виборчому процесі та вирішення інших зовнішньо- та внутрішньо організаційних питань.

Обґрунтовано, що процес взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні повинен будуватись на принципах верховенства права, законності, прозорості, ефективності, професіоналізму, політичної нейтральності, добросовісності та ініціативності. Розкрито особливості дотримання кожного принципу в процесі безпосередньої взаємодії суб'єктів.

Встановлено, що система адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав в Україні поділяється на три складові: нормативну; інституційну; інструментально-технологічну. В рамках інструментально-технологічної складової виокремлено основні напрями взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян (нормотворчий; правоохоронний; когнітивний; інформаційний) та розкрито їх зміст.

Акцентовано увагу, що у національному законодавстві не передбачено жодних методів і форм взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян, як і не визначений вичерпний перелік суб'єктів, які її здійснюють. У зв'язку з цим сформульовано відповідні пропозиції щодо удосконалення національного адміністративного законодавства.

У підрозділі 3.2 *«Зарубіжний досвід забезпечення виборчих прав громадян та можливості його використання в Україні»* проаналізовано досвід окремих країн Європейського Союзу (Франції, Великобританії, Данії, Хорватії) та країн колишнього СРСР (Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан) у сфері забезпечення виборчих прав громадян.

Доведено, що для країн колишнього СРСР характерною є наявність єдиного державного органу, що відповідає за організацію та проведення виборів в державі – Центральної виборчої комісії, яка наділена широким колом адміністративних повноважень щодо організації виборів, проведення нормотворчої, організаційної та методичної роботи, розгляду скарг відповідних суб'єктів виборчого процесу. Крім адміністративного порядку, виборчі права громадян в цих захищаються в судовому порядку. Причому в одних випадках цей процес врегульований Кодексом адміністративного судочинства, а в інших – Цивільним процесуальним кодексом, з вказівкою, що такі провадження впливають з адміністративно-правових відносин.

Що стосується країн Західної Європи, то там органи законодавчої та судової державної влади приймають активну участь у процесі виборів. Характерною для країн Західної Європи є визначальна роль міністерств внутрішніх справ при безпосередній організації та контролі за процедурою проведення виборів з метою недопущення порушення виборчих прав громадян.

У результаті проведеного аналізу зроблено висновки про доцільність використання досвіду даних країн для врегулювання особливостей організації виборчого процесу та упорядкування механізму забезпечення реалізації та захисту виборчих прав громадян.

У підрозділі 3.3 *«Пріоритетні напрями удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні»* зроблено висновок, що множинність складових зазначеного механізму обумовлює необхідність використання

раціоналізованого системного підходу до його удосконалення, замість епізодичних новел виборчого законодавства, оскільки саме перший підхід дозволить провести ґрунтовне оновлення виборчого процесу та внести справді ефективні зміни до адміністративного законодавства.

З метою сприяння формування вільної волі кожного з виборців і попередження поширення наклепу та образ між кандидатами, які беруть участь у виборчому процесі, запропоновано доповнити Главу 15-А Кодексу України про адміністративні правопорушення ст. 212-22 «Образа чи наклеп на кандидата, що бере участь у виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів».

Сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства в частині попередження та унеможливлення підкупу виборців або учасників референдуму. Окреслено перспективні шляхи підвищення активності виборців під час виборчого процесу.

З'ясовано можливість розбудови одного з напрямів електронної демократії в Україні – е-виборів та електронного голосування. Встановлено, що для впровадження вказаних напрямів у національний виборчий процес необхідно: 1) створити відповідну нормативно-правову базу, зокрема передбачити сукупність правових положень, які регламентуватимуть процедуру електронного голосування у виборчому законодавстві (Виборчому кодексі України), розробити відповідні стратегії та програми їх реалізації на державному та місцевих рівнях; 2) розробити чи закупити необхідне технічне обладнання та програмне забезпечення; 3) підготувати персонал, який матиме професійні знання та навички для роботи з таким обладнанням і програмним забезпеченням; 4) провести масштабну роз'яснювальну роботу серед громадян щодо раціональності використання е-голосування.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні і вироблення на цій основі відповідних пропозицій та рекомендацій. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. Доведено, що реалізація виборчих прав громадян забезпечується діяльністю спеціальних органів держави, в тому числі тих, які належать до виконавчої гілки влади, за допомогою відповідних адміністративно-правових норм та засобів адміністративно-правового регулювання. Суспільні відносини, що виникають з приводу реалізації виборчих прав, можуть належати до адміністративно-правових, в тому числі у випадку захисту порушених прав та їх відновлення. Тобто в цьому випадку із певністю можна вести мову про наявність певної управлінської

системи забезпечення виборчих прав громадян, функціонування якої врегульовано нормами адміністративного права, а ще точніше – наявність адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян.

2. Охарактеризовано адміністративно-правий механізм забезпечення виборчих прав громадян як систему адміністративно-правових норм, засобів, форм, методів та гарантій реалізації, охорони і захисту активного, пасивного та додаткових виборчих прав громадян, які здійснюються у специфічних адміністративно-правових відносинах органами виконавчої влади та іншими органами держави, які наділені зовнішньо-владними управлінськими функціями, на основі загально визначених принципів права та за допомогою відповідного кадрового, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення. Обґрунтовано, що механізм забезпечення виборчих прав громадян, у першу чергу, впливає на управлінські процеси, які формуються під час реалізації та забезпечення виборчих прав громадян, включаючи безпосередній процес організації виборів, референдумів, і визначаються змістом адміністративно-правових відносин і методів, що застосовуються для їх врегулювання. З'ясовано, що особливістю адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян є наявність в ньому специфічних форм, методів, засобів адміністративно-правового характеру та їх застосування, переважно, органами виконавчої влади.

3. Аргументовано, що адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян становить собою певну систему пов'язаних елементів: основні (об'єкт, суб'єкти, зміст) та допоміжні елементи. Виділення таких структурних одиниць адміністративно-правового механізму: дає змогу охарактеризувати змістовну сутність власне самого механізму; дозволяє окремо розглянути кожен з засад функціонування механізму для їх подальшого удосконалення; являє собою вичерпний систематизований перелік елементів, необхідних для подальшого приведення механізму в дію.

4. Встановлено, що правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян має власний механізм, що включає норми права, які закріплюють виборчі права громадян, механізм їх реалізації та захисту, акти тлумачення відповідних норм, акти застосування законодавства про вибори (індивідуальні, нормативні) та суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації громадянами виборчих прав. Аргументовано, що адміністративне законодавство займає ключове місце в механізмі правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні. У результаті аналізу національного законодавства зроблено висновок, що значна кількість нормативних актів містять адміністративно-правові норми, що регулюють управлінські та владно-

розпорядчі відносини щодо організації та проведення виборчого процесу, а також захисту виборчих прав громадян.

5. Суб'єктами забезпечення виборчих прав громадян в Україні визначено: 1) Верховну Раду України (її комітети та Уповноваженого з прав людини), яка створює законодавчі основи проведення в Україні виборів і референдумів, формує органи, які відповідають за належне забезпечення виборчого процесу, реалізує контрольні повноваження щодо дотримання виборчих прав шляхом подачі депутатських звернень і запитів, 2) Президента України (відповідає за формування та реалізацію внутрішньої і зовнішньої політики держави, у тому числі з питань виборів і організації референдумів; організовує розгляд звернень громадян, звернень органів місцевого самоврядування, політичних партій і громадських організацій, підприємств, установ, інших організацій з питань відновлення порушених прав, в тому числі пов'язаних з виборчим процесом); 3) Кабінет Міністрів України (його роль є опосередкованою та полягає у створенні з боку виконавчої влади належних умов, в рамках яких громадяни України, зокрема, можуть захистити порушені виборчі права, отримати належну юридичну допомогу від держави; спрямуванні і координації роботи центральних органів виконавчої влади, що мають повноваження, пов'язані з виборчим процесом та реалізацією громадянами виборчого права); 4) центральні та місцеві органи виконавчої влади (важливе місце серед яких відводиться органам поліції в частині забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення виборів, агітацій і референдумів, припинення правопорушень, зокрема тих, що посягають на виборчі права громадян, забезпечення безпеки виборчих дільниць та виборчої документації під час її транспортування; проведення досудового розслідування злочинів проти виборчих прав); 5) судові органи (зокрема адміністративні суди, на які покладається обов'язок захисту порушених виборчих прав у судовому порядку); 6) Центральну виборчу комісію України (забезпечує реалізацію і захист виборчих прав громадян та права на участь у референдумах; забезпечує дотримання передбачених Конституцією та законами України принципів і засад виборчого процесу та процесу референдуму; здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства про вибори і референдуми); 7) органи місцевого самоврядування (сприяють виборчим комісіям в організації та проведенні виборів, забезпечують збереження майна комісій, створюють умови для рівної можливості проведення передвиборної агітації, умови для голосування осіб, які перебувають в установах зі спеціальним режимом, а також ведення Державного реєстру виборців).

6. Під адміністративною відповідальністю за порушення виборчих прав громадян запропоновано розуміти окремий вид адміністративної відповідальності, зміст якої становлять сукупність адміністративних

правовідносин, які формуються в сфері реалізації виборчих прав громадян, у зв'язку з вчиненням особою адміністративного правопорушення, тобто посягання на порядок здійснення та забезпечення народного волевиявлення (в матеріально-інформаційній і фінансовій сферах, порушення встановлених правил проведення передвиборчої агітації та роботи передвиборчих комісій), які формуються в сфері виборчих прав громадян між державою (спеціально уповноваженими органами державної влади) та правопорушником – юридичною чи фізичною особою, в тому числі посадовою або службовою особою і тягнуть за собою негативні наслідки майнового та особистісного характеру, зокрема накладення санкцій за дану категорію адміністративних проступків у вигляді грошового стягнення – штрафу.

7. Сутність процесу взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян розкрито через: а) систему суб'єктів забезпечення виборчих прав в Україні; б) спільну мету вказаних суб'єктів, яка полягає у забезпеченні виборчих прав громадян, тобто права обирати представників органів державної влади та бути безпосередньо обраними у якості таких представників, приймати участь в референдумах, а також реалізовувати в межах встановлених законом права, пов'язані з організацією та проведенням виборів та референдумів; в) внутрішній аспект організації такої взаємодії (конкретно визначені засоби, прийоми та способи, що застосовуються суб'єктами взаємодії під час здійснення їх діяльності задля досягнення спільної мети); г) зовнішні прояви (спільну зовнішню діяльність уповноважених суб'єктів, що виникає на підставі застосування різних методів взаємодії, яка спрямована на досягнення єдиної мети). Сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративного законодавства в частині вироблення дієвого механізму взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

8. У результаті аналізу закордонної практики забезпечення реалізації та захисту виборчих прав громадян сформульовано такі напрями удосконалення зазначеного процесу в Україні: запровадження офіційного електронного видання Центральної виборчої комісії України; створення єдиного централізованого навчального центру для учасників виборчого процесу, підвищення якості його методичного забезпечення; перегляд повноважень Центральної виборчої комісії України щодо порядку розподілу ефірного часу, використання засобів масової інформації у виборчому процесі та надання висновків про відповідність нормативних правових актів вимогам виборчого законодавства України; запровадження у виборчу практику механізму відкликання депутатів; удосконалення положень Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині введення додаткових складів правопорушень у сфері виборчих прав громадян та виборчого процесу.

9. З метою вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян запропоновано: а) завершити процес систематизації виборчого законодавства шляхом остаточного прийняття проекту Виборчого кодексу України; б) доповнити главу 15-А Кодексу України про адміністративні правопорушення окремою статтею, положеннями якої мають бути чітко визначено межі адміністративної відповідальності за образу чи наклеп на кандидата, що бере участь у виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів»; в) внести зміни та доповнення до адміністративного законодавства у частині створення умов для участі у виборчому процесі громадян України, що проживають на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей; г) шляхи удосконалення адміністративного законодавства в частині попередження та унеможливлення підкупу виборців або учасників референдуму; д) розробити та закріпити в адміністративному законодавстві механізм підвищення активності виборців під час виборчого процесу; е) створити умови для проведення е-виборів та електронного голосування на рівні європейських стандартів у цій сфері.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Шорський П.О. Виборчі права громадян, як об'єкт адміністративно-правового забезпечення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 6. Т. 2. С. 72–77.
2. Шорський П.О. Роль та місце адміністративних судів в механізмі забезпечення виборчих прав громадян в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Випуск 6-2. Т. 2. С. 188–194.
3. Шорський П.О. Правове регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні та місце серед нього адміністративного законодавства. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 172–182.
4. Шорський П.О. Адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян в Україні: сутність та структурні елементи. *Право і безпека*. 2017. № 2(65). С. 64–70.
5. Шорський П.О. Структура адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 4. С. 55–61.

Статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях:

6. Шорський П.О. Субъекты обеспечения избирательных прав граждан в Украине. *Право и Закон (Республика Киргизия)*. 2018. №1. С. 55–59.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Шорський П.О. Выборчі права громадян: поняття та класифікація. *Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції*: матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 2017). Х., 2017. С. 26–28.

8. Шорський П.О. Роль адміністративного законодавства у правовому регулюванні забезпечення виборчих прав громадян в Україні. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 2017). Х., 2017. С. 178–183.

9. Шорський П.О. Особливості правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 2017). Х., 2017. С. 268–271.

10. Шорський П.О. Загальна характеристика адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні: сутність і структурні елементи. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 2018). Х., 2018. С. 268–270.

АНОТАЦІЯ

Шорський П. О. Адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ: Сумський державний університет. – Суми, 2018.

Дисертацію присвячено аналізу адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян України. В роботі характеризуються виборчі права громадян як об'єкт адміністративно-правового забезпечення. Визначається сутність та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні. Окреслюється структура адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян. Характеризуються особливості правового регулювання забезпечення виборчих прав громадян в Україні та з'ясовується місце в ньому адміністративного законодавства. Встановлюється коло суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в

Україні та розкриваються особливості їх адміністративно-правового статусу. Окреслюється поняття та особливості притягнення до адміністративної відповідальності за порушення виборчих прав громадян в Україні. Систематизуються напрями взаємодії суб'єктів забезпечення виборчих прав громадян в Україні. Узагальнюється зарубіжний досвід забезпечення виборчих прав громадян та визначаються можливості його використання в Україні. Пропонуються напрями удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення виборчих прав громадян в Україні.

Ключові слова: виборчі права, адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правовий механізм, адміністративно-правове регулювання, суб'єкти, повноваження, компетенція, адміністративно-правовий статус, адміністративно-правові форми, адміністративно-правові методи, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦІЯ

Шорский П. А. Административно-правовой механизм обеспечения избирательных прав граждан. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел: Сумской государственной университет. – Сумы, 2018.

Диссертация посвящена анализу административно-правового механизма обеспечения избирательных прав граждан Украины. В работе характеризуются избирательные права граждан как объект административно-правового обеспечения. Определяется сущность и особенности административно-правового механизма обеспечения избирательных прав граждан в Украине. Обосновывается, что механизм обеспечения избирательных прав граждан, в первую очередь, влияет на управленческие процессы, которые формируются во время реализации и обеспечения избирательных прав граждан, включая непосредственный процесс организации выборов, референдумов, и определяются содержанием административно-правовых отношений и методов, применяемых для их урегулирования. Аргументируется, что административно-правовой механизм обеспечения избирательных прав граждан представляет собой определенную систему связанных элементов: основные (объект, субъекты, содержание) и вспомогательные элементы.

Характеризуются особенности правового регулирования обеспечения избирательных прав граждан в Украине. Аргументируется, что административное законодательство занимает ключевое место в

механизме правового регулирования обеспечения избирательных прав граждан в Украине, поскольку является составным элементом его механизма. В результате анализа национального законодательства делается вывод, что значительное количество нормативных актов содержат административно-правовые нормы, регулирующие управленческие и властно-распорядительные отношения по организации и проведению избирательного процесса, а также защиты избирательных прав граждан. Устанавливается круг субъектов обеспечения избирательных прав граждан в Украине и раскрываются особенности их административно-правового статуса. Определяется понятие и особенности привлечения к административной ответственности за нарушение избирательных прав граждан в Украине.

Предлагается авторский подход к определению основных направлений взаимодействия субъектов обеспечения избирательных прав граждан: нормотворческий; правоохранный; когнитивный; информационный. Обобщается зарубежный опыт обеспечения избирательных прав граждан и определяются возможности его использования в Украине. Предлагаются направления совершенствования административно-правового механизма обеспечения избирательных прав граждан в Украине: систематизация избирательного законодательства путем окончательного принятия проекта Избирательного кодекса Украины, дополнения главы 15-А Кодекса Украины об административных правонарушениях ст. 212-22 «Оскорбление или клевета на кандидата, участвующего в выборах Президента Украины, народных депутатов Украины, местных выборов»; создание условий для участия в избирательном процессе граждан Украины, проживающих на временно оккупированных территориях Донецкой и Луганской областей.

Ключевые слова: избирательные права, административно-правовое обеспечение, административно-правовой механизм, административно-правовое регулирование, субъекты, полномочия, компетенция, административно-правовой статус, административно-правовые формы, административно-правовые методы, административная ответственность.

SUMMARY

Shorskyi P. O. Administrative and legal Mechanism of Guaranteeing Electoral Rights of Ukrainian Citizens. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Kharkiv National University of Internal Affairs: Sumy State University. – Sumy, 2018.

The dissertation is focused on the analysis of administrative and legal mechanism for guaranteeing electoral rights of the citizens of Ukraine. The author of the work has characterized electoral rights of citizens as an object of administrative and legal provision. The essence and peculiarities of administrative and legal mechanism for guaranteeing electoral rights of citizens in Ukraine have been determined. The structure of administrative and legal mechanism for guaranteeing electoral rights of citizens has been outlined. The author has characterized the peculiarities of legal regulation of guaranteeing electoral rights of citizens in Ukraine and has clarified the place of administrative law. The range of subjects of guaranteeing electoral rights of citizens in Ukraine has been established; and the peculiarities of their administrative and legal status have been revealed. The concept and features of bringing to administrative liability for violating electoral rights of citizens in Ukraine have been outlined. The directions of interaction between the subjects of guaranteeing electoral rights of citizens in Ukraine have been systematized. International experience of guaranteeing citizens' electoral rights has been generalized and the possibilities of its application in Ukraine have been determined. The author has suggested the directions of improving administrative and legal mechanism of guaranteeing electoral rights of citizens in Ukraine.

Key words: electoral rights , administrative and legal provision, administrative and legal mechanism, administrative and legal regulation, subjects, authorities, power, administrative and legal status, administrative and legal forms, administrative and legal methods, administrative liability.